

et afgjørende Beviis for, at en industriel Frihed ikke er en absolut Udelæggelse for Byerne, og jo større Byerne ere, desto større er Forholdstæningen. Efter Folketællingen i 1840 til 1850 er Befolkningen i de større Byer tiltaget med 23½ pCt., medens den hele Befolkning kun er steget med 13 pCt.; jeg kjender ikke Folketællingen for 1855, men tvivler ikke paa, at Resultatet i sin Almindelighed er endnu gunstigere. Og nu et Land som Amerika, som dog i egentlig Forstand er et Agerdyrknings- og Colonisationsland, og hvor Byerne kun lidt efter lidt have reist sig, der er det høist mærkelige Phenomen, at i de sidste 20 Aar er Bybefolkningen steget — til Byer regnes alle Stæder med mindst 2000 Indbyggere — med imellem 54 og 51 pCt. — 51 pCt. i de første Aartier og 54 i de sidste Aartier — medens den hele Befolkning i samme Tidsrum kun er steget med 33 eller 34 pCt. Dette er dog i mine Tanker i alt Fald et Fingeryeg paa, at industriel Frihed ikke er til Udelæggelse for Byerne. I Danmark med dets store Hjælpekilder og virksomme Befolkning ville Forholdene, naar Udviklingen bliver fri og naturlig, vistnok stille sig ligesaa gunstigt for Byerne.

Naar man tager Alt vel i Betragtning, indrømmer jeg, at Meget kan tale for, at Overgangsperioden bliver kortere, end Lovudkastet bestemmer, paa Grund af den Forvirring, som ved en lang Overtgangstid let vil indtræde i alle Forhold; naagtet dette Punkt ikke strengt taget hører under denne Paragraph, kommer jeg dog til at berøre det med et Par Ord, da det er foreslaaet af min ærede Sidemand (Monrad), at den Indfrankning, der af ham er foreslaaet, skal gjælde for 10 Aar. Jeg veed ikke rigtig, hvad Meningen er — om den, at dersom det Forslag, der er stillet til § 87, bliver antaget, saa skulle disse Aar rækker lægges sammen, saaledes at Overtgangstiden blev til 1877; thi da kom Overtgangstiden til at gjælde for en længere Tid, end den ærede Rigsdagsmand antydede ved første Behandling. Han ansøgte nemlig dengang, at 20 Aar efter den Tid, da Grundloven traadte i Kraft, vilde være en passende Tid for at lade Næringsfrihed indtræde, men nu fordrer

han jo næsten 30 Aar. Jeg troer, at en kort Overtgangstid kan være at anbefale — en saa lang som den foreslaaede haaber jeg ialfald ikke, at der vil blive Spørgsmaal om. Det er Frygten, der maa tages noget Hensyn til, thi det er ganske vist, at der i den første Tid vil finde en vis Uro Sted blandt Haandværksklassen. En lignende Frygt har tidligere aabenbaret sig i forskjellige Forhold, der, som jeg troer, maae være veiledende for os ved denne Sags Behandling. Den viste sig f. Ex. saaledes i 1846, da Kornindførslen blev fri i England; da frygtede alle de, som beskæftigede sig med denne Handel, for en pludselig Forandring og meente, at naar Tolden blev saaledes nedsat i England, vilde Alle med Lethed kunne handle med Korn. I de første Aar efter den Tid indtraadte der en vis sygelig Stemning, som virkede fordærveligt for dem, der beskæftigede sig med Kornhandelen. Frygten for, at den hele Virksomhed skulde forringes, gjorde, at der blev betalt overdrevne Priser til Landmanden for hans Producter. Det har imidlertid rettet sig for flere Aar tilbage, og jeg troer, at den Lære, som derved blev givet, har virket meget hensigtsvarende. Paa samme Maade vil den industridrivende Classe, efter i nogle saa Aar at have betænkt sig, forstaae, at Tilstanden ikke var saa farlig, som man først havde troet; den vil komme sig af Frygten, og den Fare, der muligens kunde opstaae derved, at Haandværkerne, for at bevare deres Virksomhed usorandret, skulde nedsette Prisen i en altsor høi Grad, vil meget snart forsvinde.

Fischer: Jo længere denne Sags Forhandling skrider fremad, desto klarere kommer det til at staae, at der hersker en meget stor Meningsulighed imellem os angaaende den hensigtsmæssigste Ordning af den foreliggende Sag. Det er ikke blot Tilfældet, at denne Sals Medlemmer dele sig i to store Classer, hvoraf den ene i det Væsentlige slutter sig til Udkastet eller vil videre frem, medens derimod den anden ikke troer at turde gaae saa vidt, som Udkastet allerede er gaaet; men der er ogsaa mellem Medlemmerne af disse to Classer meget betydelig indbyrdes Meningsulighed. Medens saaledes f. Ex. den ærede Rigsdags-